

YATROGENIYA TUSHUNCHASI VA UNING TURLARI.EVTANAZIYA HAQIDA TUSHUNCHA

Sag'dullayeva S.S TDSI talabasi

Ilmiy rahbar:**Siddiqov N.N**

ANNOTATSIYA: Ko'pincha zamonaviy tibbiyotda "yatrogeniya" atamasi qo'llaniladi - bu tushuncha tibbiy xodimlarning harakatlari bilan bevosita yoki bilvosita bog'liq bo'lgan holatlarni anglatadi. Ko'pincha, shifokor hatto bemorga ma'lum bir xavf tug'diradi va u bilan noto'g'ri aloqa qilish yoki muayyan manipulyatsiyani bajarish orqali unga zarar etkazishi mumkin.Zamonaviy dunyoda bu hodisa haqida fikrlar juda xilma xildir.

Kalit so'zlar:yatrogeniya,yatrogeniya turlari,evtanaziya

Yatrogen kasalliklari (yunoncha iatros doctor + gennaō yaratadi, ishlab chiqaradi; yatrogeniya sinonimi) tibbiyot xodimlarining deontologik xatolari natijasida kelib chiqadigan psixogen buzilishlar - noto'g'ri, beparvo bayonotlar yoki harakatlar. Shifokorning so'zlari va xatti-harakatlarining bemorga ta'siri natijasida paydo bo'lgan sog'liqning buzilishi qadimgi shifokorlarga ma'lum bo'lgan. Biroq, "yatrogeniya" atamasi 1925 yilda nemis psixiatr Bumke (OSE Bumke) ning "Doktor ruhiy buzuqlikning sababi sifatida" asari nashr etilgandan keyingina keng tarqaldi. O'sha vaqtdan beri yatrogeniya kontseptsiyasi turli xil klinik profil mutaxassislar tomonidan faol o'rganilmoqda. Ya Z.ni ekspansiyali talqin qilishning barqaror tendentsiyasi mavjud. Ko'pgina mutaxassislar, ayniqsa chet ellarda, ularni nafaqat deontologik xatolar (tibbiy tibbiyot deontologiyasiga qarang), balki har qanday vrach harakatlarining (noto'g'ri bajarilgan manipulyatsiya yoki protseduraning asoratlardan kelib chiqqan holda) paydo bo'ladigan patologiya deb atashadi. giyohvandlik kasalligi), ya'ni ... tibbiy aralashuvning har qanday salbiy oqibatlarini. Ba'zi tadqiqotchilar iatropatiya yoki somatik yatrogeniyalar kabi shartlarni belgilaydilar. Ya ni rivojlantirish uchun. (an'anaviy talqinda) ham shifokorning xulq-atvori, ham bemorning o'ziga xos xususiyatlari (hissiylik darajasi, shubhali va boshqalar) muhimdir. Bemorlarning aksariyati nafaqat kasallikdan, balki u tomonidan paydo bo'lgan tashvish, qo'rquv, qo'rquvdan ham aziyat chekmoqda. Bu bemorning shifokorning so'zlariga va uning xatti-harakatlariga, intonatsiyalariga, yuz ifodalariga alohida e'tiborini tushuntiradi. Shu bilan birga, asabiy faoliyat turiga, shaxs tuzilishi va aqliy xususiyatlariga qarab, turli xil bemorlar tibbiyot xodimining ayrim so'zlari va xatti-harakatlariga turlicha munosabatda bo'lishadi, ba'zan esa teskari tarzda. Nafaqat noto'g'ri o'ylangan so'zlar ("Sizning yurak xurujingiz - bu birinchi chaqiriq"; "... yurakning asosiy tomiridan qon 30% ga oqib chiqadi" va boshqalar) yoki ba'zi so'zlar va iboralarning tushunarsiz ma'nosi ("qarmoqqa oshqozon") ", " Miyokardiy distrofiya "va boshqalar), ammo ba'zida hatto bemorning inter'ektsiyalari yoki uzoq vaqt sukut saqlashi mumkin, bu bemor tomonidan

uning kasalligini tashxislash yoki davolashda muayyan qiyinchilik belgilari, ayniqsa uning og'irligi, prognozning umidsizligi sifatida talqin qilinishi mumkin. .

Yatrogen kasalliklari asosan fobiya (karsinofobiya, kardiofobiya) va vegetativ disfunktsiyaning turli xil variantlari ko'rinishidagi nevroitik reaksiyalar bilan namoyon bo'ladi. Ularning rivojlanishiga hissiylik va taklifning kuchayishi yordam beradi.

Psixotravma va premorbid shaxsiyat xususiyatlariga qarab vegetativ buzilishlar tabiatda umumlashtirilishi yoki yurak-qon tomir disfunktsiyasi (yurak aritmiyasi, qon bosimining o'zgarishi va boshqalar), ovqat hazm qilish (yurak yonishi, qusish, axlat kasalliklari) yoki boshqa tizimlar bilan ifodalanishi mumkin. senestopatiyalar bilan birgalikda salbiy samarali fon. I. zni davolash. nevrozlarni davolash bilan bir vaqtga to'g'ri keladi. Asosiy usul - bu psixoterapiya, agar kerak bo'lsa, vegetativ disfunktsiya namoyon bo'lishining xususiyatiga qarab simptomatik davolash bilan to'ldiriladi. Davolashni psixoterapevt yoki psixiatr amalga oshirgani ma'qul. Bemorga uning kasalligi yo'qligi va davolanishga hojat yo'qligi to'g'risida xabar berish qabul qilinishi mumkin emas. Shifokorlar bemorning shaxsiy xususiyatlarini, uning ijtimoiy muhitini bilishni puxta o'rganishni talab qiladigan kasallik haqida gapirayotganimizni eslashlari kerak. Psixoterapiya berilgan I ning xususiyatlarini aniqlashni talab qiladi. va uning paydo bo'lishiga yordam bergan omillar. Bemorning e'tiboriga etkazilgan nufuzli kengash yoki yuqori malakali mutaxassisning ishonchli xulosasi bilan katta psixoterapevtik ta'sirga erishish mumkin. Yatrogeniyaning sabablari qanday bo'lishiga qarab, ularning bir necha turlari mavjud. Ulardan birinchisi psixogen kasalliklar, ikkinchisi organik. Ikkinchisi tibbiy, shikast etkazuvchi va yuqumli kasalliklarga bo'linadi. Aralash yatrogeniyalar ham mavjud. Bemorning og'ir hissiy holati davolovchi shifokorning beparvo so'zlaridan, xodimlarning bemorni kasallik tarixi bilan tanishtirishdagi beparvoligidan kelib chiqishi mumkin. Shuningdek, aqliy muvozanat ma'lumotlarning ko'pligi, ba'zida aniq oshirib yuborilgan yoki xolisona ta'sir qiladi. Psixogen yatrogenizm - bu ruhiy tushkunlik, nevroz, isteriya, turli xil fobiyalarning rivojlanishi, shuningdek bemorning asab tizimi ishidagi boshqa buzilishlar. Odamda shifokorning so'zlari va harakatlariga ishonchsizlik paydo bo'ladi, har qanday manipulyatsiya uni qo'rqitadi. Albatta, yatrogenizmning bunday turlari umumiy bemorga, uning muvozanatiga ham bog'liqdir. Ko'pincha bunday odamlar psixolog yoki psixiatr yordamiga muhtoj.

Dori turdagi yatrogeniya. Bu savodsiz giyohvand moddalarni iste'mol qilish natijasida rivojlanishi mumkin bo'lgan juda katta kasalliklar guruhi. Bunday yatrogeniyalarning namoyon bo'lishi har xil. Bu dori-darmonlarni qabul qilgandan keyin allergik reaksiyalar va har qanday nojo'ya ta'sirlar: intoksikatsiya, shok, boshqa organlarning ishi buzilishi, dorilarning organizm hujayralariga mutagen ta'siridir. Yatrogeniyaning bunday turlariga

mos kelmaydigan moddalarni olishda ziddiyat ham kiradi. Ushbu holatlar savodsiz tanlangan dorilar, ularning noto'g'ri qabul qilinishi natijasida rivojlanishi mumkin.

Shuningdek, emlashdan keyingi reaksiyalar, asoratlari dorivor iatrogeniyalarga tegishli bo'lishi mumkin. Eng xavfli holatlar behushlik, behushlik, shoshilinch reanimatsiya kiritilgandan keyingi asoratlardir. Tibbiyotdagi yatrogeniya rentgen va lazer nurlari dozalari oshib ketganda rivojlanadigan yana bir turni o'z ichiga oladi.

Shikast turdagi yatrogeniyalar. Bunday holatlar tibbiy manipulyatsiya, tekshiruvlar va jarrohlik aralashuvi natijasida rivojlanishi mumkin. Travmatik yatrogeniya - bu kuyish, bu har xil xarakterga ega bo'lishi mumkin (kimyoviy, issiqlik, radiatsiya) va shikastlanishlar (tasodifiy yoki yo'q). Yaqinda invaziv tadqiqot usullari keng ommalashdi, chunki ular kasallik haqida to'liqroq ma'lumot beradi. Ammo, shifokorning malakasi etarli bo'lmagan taqdirda, bunday manipulyatsiya juda xavflidir. Shuning uchun, agar kamroq shikastlanadigan usulni tanlash mumkin bo'lsa, unga ustunlik berish kerak.

Ushbu turdagi yatrogeniyalarning yana bir toifasi - operatsiya qilingan bemorning tanasida begona narsalardan voz kechish. Jarrohlik paytida barcha shifokorlarning e'tiborini kuchaytirish bilan ushbu holatdan qochish mumkin. Shuningdek, insonga tibbiy yordamdan mahrum qilish va jarrohlik tajovuzi deb ataladigan narsa (ya'ni ko'rsatma bo'lmagan keraksiz jarrohlik aralashuvi) ham ushbu toifaga kiritilgan.

Hozirgi kunda jahon shifokorlari orasida shov-shuvga va munozaraga sabab bo'lgan "evtanaziya" haqida ikki og'iz so'z. Evtanaziya-bu og'ir, tuzalmas kasallikka, masalan, rakning oxirgi bosqichiga muhtalo bo'lgan bemorning o'limini istakka binoan tezlashtirish va qiynoq azoblaridan qutqarish va tabiiy o'limni turli dori-darmonlar yordamida yengillashtirishdir. Keyingi yillarda tibbiyotda erishilgan yutuqlar tufayli, bemor o'limi bilan bog'liq bo'lgan deontologik muammolarga katta e'tibor berila boshlandi. Hatto og'ir holatdagi bemorlarning o'limi ham reanimatsiya (jonlantirish) bo'limida kam uchraydigan hodisa hisoblanadi. F. Bennonning yozishicha: "Shifokorning burchi-faqatgina bemorni sog'ligini tiklabgina qolmasdan, balki shu kasallik natijasida paydo bo'lgan azob-uqubatlarni, og'riqni yengillashtirish, bemorning o'limini yengil, tinch va azobsiz kechishiga yordam berishdan iboratdir". Hozirgi davrda evtanaziya turli qarama-qarshi fikrlar mavjud. Evtanaziya tarafdorlari bu so'zni "yoqimli, yengil o'lim" deb baholasalar, qarshilar esa buni qotillik deb izohlaydilar.

Foydalanilgan adabiyotlar: Kichik tibbiy entsiklopediya. - M.: Tibbiy entsiklopediya. 1991-96 2. Birinchi tibbiy yordam. - M.: Buyuk rus ensiklopediyasi. 1994 yil 3. Tibbiy atamalarning entsiklopedik lug'ati. - M.: Sovet ensiklopediyasi. - 1982-1984 yillar

ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА РАҚАМЛАШТИРИШ: Сиддиқов Нурали Нишоналиевич,
ТДСИ Ижтимоий фанлар биоэтика курси билан кафедраси катта ўқитувчиси
НН Сиддиқов - Научно-практическая конференция, 2022

СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ МОЛОДЫХ СОБСТВЕННИКОВ В СФЕРЕ
СРЕДНЕГО И МАЛОГО БИЗНЕСА

НН Сиддиқов - Социосфера, 2020

Нурали Нишоналиевич Сиддиқов. "СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ТИЗИМИДА
"ИЖТИМОЙ ШЕРИКЧИЛИК ТЎҒРИСИДА"ГИ ҚОНУНИНИНГ ЎРНИ"

Academic research in educational sciences, vol. TSDI and TMA Conference, no. 2, 2022,
pp. 91-94.

Nurali Nishonalievich, S. . (2022). TODAY'S GENERATION OF ENTREPRENEURS
AS A SUBJECT OF HIGH SOCIAL RESPONSIBILITY: TODAY'S GENERATION OF
ENTREPRENEURS AS A SUBJECT OF HIGH SOCIAL RESPONSIBILITY. *Central
Asian Journal of Innovations and Research*, 4. Retrieved from
<http://www.sciencepublish.org/index.php/cajir/article/view/187>

Нигматова А.Н., Абдусапиева Р.Р., & Сиддиқов Н.Н (2023). КАЧЕСТВО ЖИЗНИ,
СВЯЗАННОЕ СО ЗДОРОВЬЕМ ПОЛОСТИ РТА, И ЕГО ВЛИЯНИЕ У ВЗРОСЛЫХ.
Innovation: The journal of Social Sciences and Researches, 1 (5), 84-87. doi:
10.5281/zenodo.7569563

ILMIY NASHRLAR MARKAZI